

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ
ПРИВАБЛИВІСТЬ»**

Виконав: студент 4-го року навчання,
спеціальність 072
«Фінанси, банківська справа та
страхування»

Прокоф'єв Богдан Русланович

Керівник: Семко Р.Б.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.
« ____ » _____ 2025 р.

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	5
1.1 Сутність та роль податкової політики в економічній системі.....	5
1.2 Основні принципи формування та механізми реалізації податкової політики	8
1.3 Інвестиційна привабливість: поняття, чинники впливу та значення для економічного зростання	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ОГЛЯД ПОДАТКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ	15
2.1 Аналіз сучасної податкової політики в Україні (структура, ставки, пільги). 15	
2.2 Оцінка впливу податкової політики на формування інвестиційного клімату	24
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ.....	33
3.1 Оцінка результатів моделі	33
3.2 Пропозиції щодо вдосконалення податкової політики з метою підвищення інвестиційної привабливості.....	35
3.3 Напрями подальшого реформування податкової системи у контексті зміцнення інвестиційної складової	39
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
Додаток А	52

ВСТУП

Податкова політика відіграє ключову роль у формуванні економічного середовища країни, впливаючи на фінансові рішення підприємств, рівень ділової активності та обсяги іноземних і вітчизняних інвестицій. Ефективна податкова політика може стимулювати економічне зростання, створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвесторів. Водночас високий рівень податкового навантаження, часті зміни в законодавстві та непрозорість податкової системи можуть стримувати інвестиційну активність та змушувати підприємців шукати способи мінімізації податкових зобов'язань.

Актуальність теми: В умовах глобалізації та посилення міжнародної конкуренції за інвестиції кожна держава прагне сформулювати податкову політику, яка б сприяла залученню капіталу, створенню робочих місць та економічному розвитку. Для України ця проблема є особливо актуальною, адже країна потребує значних внутрішніх та зовнішніх інвестицій для модернізації економіки, відновлення інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності.

Мета дослідження: аналіз впливу податкової політики на інвестиційну привабливість країни та розробка рекомендацій щодо її вдосконалення.

Для досягнення цієї мети були поставлені такі **задачі дослідження:**

- визначити сутність та основні підходи до формування податкової політики;
- дослідити механізми впливу податкових інструментів на рішення інвесторів;
- проаналізувати сучасний стан податкової політики в Україні та її відповідність міжнародним стандартам;
- оцінити рівень інвестиційної привабливості України в порівнянні з іншими країнами;
- розробити рекомендації щодо удосконалення податкової політики з метою стимулювання інвестицій.

Об'єктом дослідження є податкова політика як складова економічного регулювання.

Предметом дослідження є вплив податкової політики на інвестиційну привабливість країни.

Методи дослідження: У процесі дослідження використано аналіз і синтез для вивчення наукових підходів до податкової політики та її впливу на інвестиційну привабливість, статистичний аналіз для оцінки податкового навантаження в Україні та інших країнах, порівняльний аналіз для дослідження міжнародного досвіду та виявлення найкращих практик, а також експертне опитування для збору думок фахівців щодо проблем податкового регулювання. Застосування цих методів дозволило здійснити комплексний аналіз впливу податкової політики на інвестиційну активність та розробити практичні рекомендації щодо її вдосконалення.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України та міжнародні податкові угоди, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Світового банку, Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних організацій, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів, що аналізують проблеми податкової політики та інвестиційної привабливості. Додатково використано аналітичні звіти та матеріали консалтингових компаній, які досліджують вплив податкового регулювання на інвестиційний клімат, що дозволяє комплексно оцінити досліджувану проблему та сформулювати відповідні висновки й рекомендації.

Загалом, дослідження має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки дозволяє оцінити ефективність податкової політики України та запропонувати заходи для покращення її впливу на залучення інвестицій.

Ключові слова: політика, податки, інвестиції, розвиток країни, податкова політика

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

1.1 Сутність та роль податкової політики в економічній системі

Податкова політика є одним із ключових інструментів державного регулювання економіки, оскільки вона визначає правила збору податків, механізми їх адміністрування та напрями використання отриманих коштів. Ефективна податкова політика сприяє наповненню державного бюджету, стимулюванню економічного зростання, підтримці соціальної сфери та забезпеченню фінансової стабільності країни. Водночас неефективна або нестабільна податкова політика може призводити до негативних наслідків, таких як зростання тіньової економіки, ухилення від сплати податків, зменшення рівня інвестицій та уповільнення економічного розвитку [17].

Сутність податкової політики полягає у формуванні системи оподаткування, яка забезпечує баланс між фіскальними потребами держави та економічними інтересами платників податків. Головною метою податкової політики є досягнення оптимального рівня податкового навантаження, за якого державний бюджет отримує необхідні ресурси для виконання своїх функцій, а економічна активність суб'єктів господарювання не пригнічується надмірними податковими зобов'язаннями.

Податкова політика охоплює широкий спектр заходів, які спрямовані на визначення розмірів податків, встановлення податкових ставок, регулювання пільг, запровадження механізмів контролю за сплатою податків та забезпечення відповідальності за порушення податкового законодавства. У кожній країні податкова політика формується відповідно до її економічних, соціальних і політичних особливостей, а також з урахуванням глобальних економічних тенденцій (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 Основні завдання податкової політики.

№	Завдання податкової політики	Опис
1	Забезпечення державного бюджету фінансовими ресурсами	Податки є головним джерелом доходів бюджету, що використовується для фінансування освіти, медицини, оборони, соціального захисту, інфраструктури та інших важливих сфер.
2	Регулювання економічних процесів	Через податкову політику держава може впливати на рівень інвестицій, зайнятості, споживання, експорту та імпорту, стимулюючи або стримуючи певні економічні процеси.
3	Перерозподіл національного доходу	Податкова політика дозволяє державі коригувати рівень економічної нерівності між іншими групами населення шляхом запровадження прогресивної шкали оподаткування та соціальних програм.
4	Стимулювання розвитку бізнесу та інвестицій	Змінення податкового навантаження на підприємство, запровадження податкових полів для інноваційних компаній та стратегічно важливих галузей розвитку зростання економіки.
5	Контроль за дотриманням податкового законодавства	Ефективна податкова політика передбачає створення прозорої системи адміністрування податків, яка мінімізує можливості для усунення від сплати податків та зловживання.

Джерело: складено авторами

Функції податкової політики

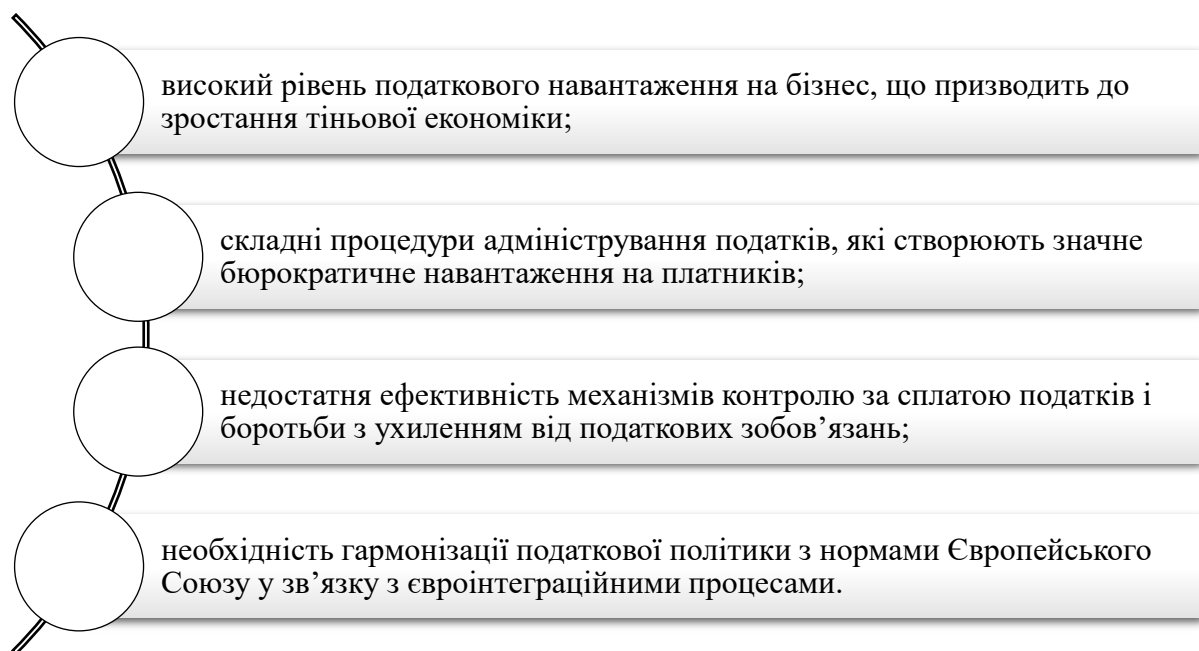
Податкова політика виконує кілька важливих функцій, кожна з яких має суттєвий вплив на економічний розвиток держави (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Функції податкової політики

Джерело: складено авторами

В Україні податкова політика постійно реформується з метою підвищення її ефективності та адаптації до європейських стандартів [20]. Проте, на шляху реформ та адаптації, країна також стикається з певними викликами, які мають бути враховані під час впровадження нових політик, оскільки вони є фундаментальними для аналізу потрібних покращень для суб'єктів системи (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Основні виклики, з якими стикається податкова система України

Джерело: складено авторами

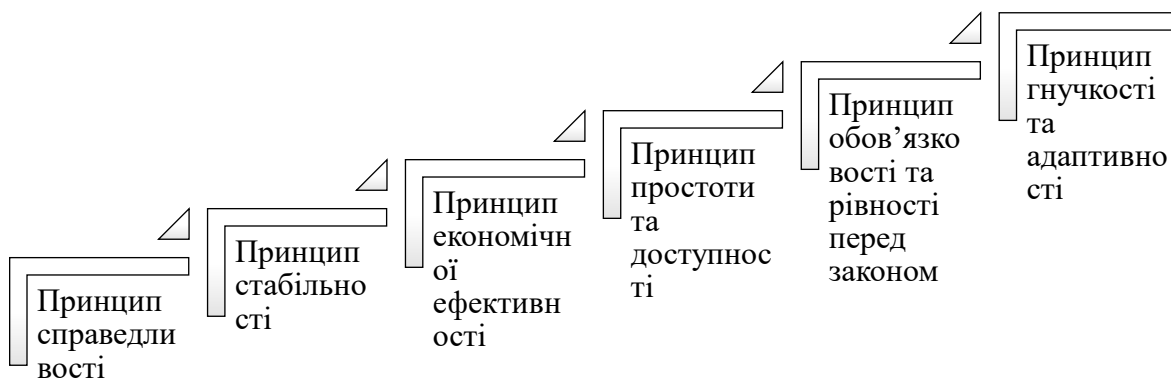
Сучасні реформи у сфері податкової політики в Україні спрямовані на спрощення податкової системи, зменшення адміністративного навантаження на бізнес, покращення податкового адміністрування, створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності та стимулювання економічного розвитку.

Податкова політика є одним із головних механізмів державного регулювання економіки, який забезпечує наповнення бюджету, підтримує соціальну стабільність, впливає на розвиток підприємництва та формує сприятливий інвестиційний клімат. Її ефективність визначає фінансову стійкість держави, рівень добробуту громадян та загальну конкурентоспроможність країни. Оптимальне поєднання фіскальних, регулюючих, стимулюючих та соціальних функцій податкової політики дозволяє створити стабільне економічне середовище та забезпечити сталий розвиток країни [2].

1.2 Основні принципи формування та механізми реалізації податкової політики

Податкова політика є важливим інструментом державного регулювання економіки, оскільки визначає принципи оподаткування, встановлює механізми збору податків і впливає на фінансову стабільність країни. Вона є складним багаторівневим процесом, що включає стратегічне планування, законодавче закріплення податкових норм, їх імплементацію та контроль за виконанням. Для ефективної реалізації податкової політики необхідно дотримуватися певних принципів, які забезпечують збалансованість інтересів держави, бізнесу та громадян.

Формування податкової політики ґрунтується на низці фундаментальних принципів (рис. 1.3), які визначають ефективність податкової системи та її відповідність потребам економіки [29].

Рисунок 1.3 – Основні принципи податкової політики

Джерело: складено авторами

Податкова система має бути соціально справедливою та відповідати рівню доходів платників податків. Це означає, що податкове навантаження має бути розподілене рівномірно відповідно до платоспроможності громадян і підприємств. У багатьох країнах застосовується прогресивна шкала оподаткування, що дозволяє зменшити соціальну нерівність.

Податкова політика має бути довгостроково передбачуваною. Часті зміни у податковому законодавстві створюють невизначеність для бізнесу та інвесторів, що може негативно вплинути на економічне зростання. Стабільність податкової політики забезпечує довіру до держави та сприяє розвитку підприємництва [25].

Податкова система повинна сприяти економічному розвитку, стимулювати виробництво, інвестиції та підприємницьку активність. Економічно ефективна податкова політика передбачає мінімізацію податкового навантаження на ключові галузі економіки та підтримку стратегічних секторів.

Податкове законодавство має бути зрозумілим, а адміністрування податків – зручним як для платників, так і для податкових органів. Складні процедури нарахування та сплати податків можуть призводити до ухилення від оподаткування та збільшення адміністративних витрат держави.

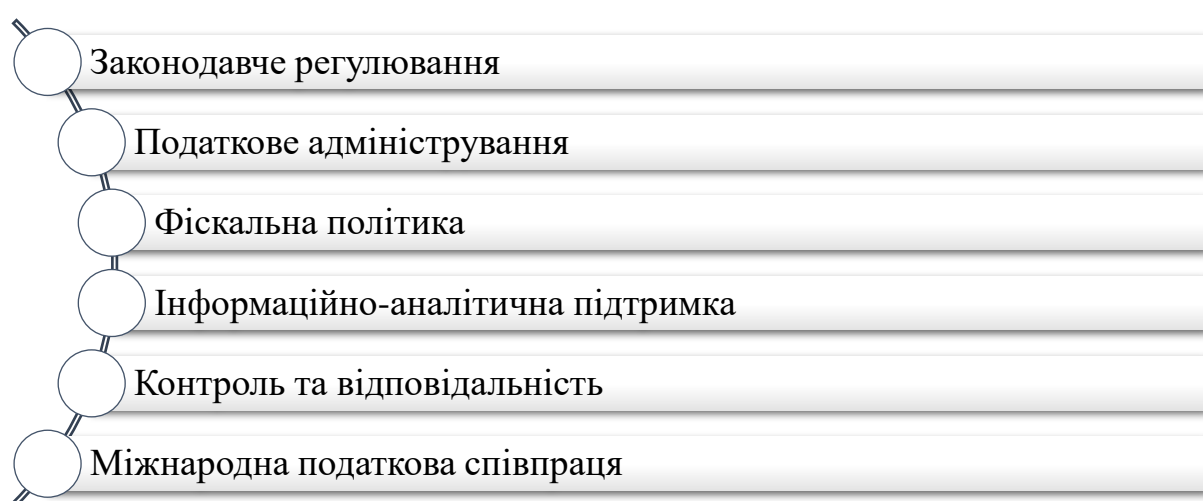
Кожен платник податків, незалежно від статусу та рівня доходів, зобов'язаний виконувати податкові зобов'язання відповідно до закону. Рівні умови для всіх

суб'єктів господарювання сприяють чесній конкуренції та підвищенню економічної прозорості [49].

Податкова політика має відповідати динаміці економічного розвитку та оперативно реагувати на зміни в макроекономічному середовищі. Це означає можливість коригування податкових ставок, запровадження тимчасових пільг або антикризових заходів у разі економічних потрясінь.

Реалізація податкової політики включає сукупність заходів, спрямованих на впровадження податкової стратегії, контроль за сплатою податків і вдосконалення податкового законодавства (рис. 1.4).

Держава ухвалює податкові закони та нормативно-правові акти, що визначають податкові ставки, порядок адміністрування податків та відповідальність за їх несплату. В Україні основним законодавчим актом, що регулює податкову сферу, є Податковий кодекс України.

Рисунок 1.4 – Основні механізми реалізації податкової політики

Джерело: складено авторами

До податкового адміністрування належать заходи з обліку платників податків, перевірки правильності сплати податків, стягнення податкової заборгованості та запобігання ухиленню від оподаткування. Важливу роль у цьому процесі

відіграють податкові органи, які здійснюють контроль за своєчасним і повним надходженням податків до бюджету.

Реалізація податкової політики пов'язана із загальною стратегією управління державними фінансами, яка включає збалансування доходів і видатків бюджету, управління податковими пільгами та стимулювання економічного зростання. Ефективність податкової політики залежить від якісного аналізу економічної ситуації, прогнозування податкових надходжень і оцінки впливу податкових змін на бізнес та громадян. Важливим механізмом є створення електронних систем обліку та моніторингу податкових платежів [55].

Для забезпечення належного виконання податкової політики держава використовує контрольні механізми, такі як податкові перевірки, аудит фінансової звітності, застосування штрафних санкцій до порушників. Це сприяє зниженню рівня тіньової економіки та підвищенню податкової дисципліни. У сучасних умовах глобалізації податкова політика повинна враховувати міжнародні стандарти та угоди. Україна бере участь у міжнародних ініціативах щодо боротьби з ухиленням від оподаткування, співпрацює з ЄС та іншими міжнародними організаціями у сфері гармонізації податкового законодавства.

Податкова політика є невід'ємною частиною економічної стратегії держави та впливає на всі сфери суспільного життя. Її ефективність залежить від дотримання фундаментальних принципів, які забезпечують справедливість, стабільність, економічну ефективність та прозорість податкової системи. Реалізація податкової політики здійснюється через комплекс механізмів, що включають законодавче регулювання, податкове адміністрування, фіскальну політику, контрольні заходи та міжнародну співпрацю. Оптимальна податкова політика сприяє економічному зростанню, інвестиційній привабливості країни та забезпеченню фінансової стабільності держави [14].

1.3 Інвестиційна привабливість: поняття, чинники впливу та значення для економічного зростання

Інвестиційна привабливість є одним із ключових показників економічного розвитку країни, регіону чи окремого підприємства. Вона характеризує рівень довіри з боку інвесторів та визначає готовність вкладати фінансові ресурси в економіку. Загалом, інвестиційна привабливість – це сукупність умов, що сприяють або, навпаки, перешкоджають залученню інвестицій у певний об'єкт.

У найширшому розумінні інвестиційна привабливість включає оцінку стабільності економічного середовища, рівня розвитку інфраструктури, наявності кваліфікованої робочої сили, податкового клімату, рівня корупції та дотримання прав власності. Вона може розглядатися на рівні країни, галузі або конкретного підприємства [18].

На макрорівні інвестиційна привабливість країни визначається загальними економічними та політичними умовами, які створюють середовище для інвестування. На мікрорівні вона пов'язана з показниками ефективності роботи компаній, їхньою конкурентоспроможністю та здатністю генерувати прибуток.

Інвестиційна привабливість формується під впливом широкого спектра чинників, які можна поділити на кілька груп: економічні, політичні, соціальні, інституційні та інфраструктурні (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 Чинники, що впливають на інвестиційну привабливість

Група чинників	Чинники
Економічні чинники	Рівень макроекономічної стабільності: високий рівень інфляції, девальвація національної валюти, бюджетний дефіцит та боргове навантаження негативно впливають на інвестиційний клімат. Стабільність економіки сприяє притоку капіталу.
	Податковий клімат: високі податкові ставки та складність податкової системи можуть відлякувати інвесторів. Прозора та справедлива податкова політика створює сприятливі умови для бізнесу.
	Рівень конкуренції та доступ до ринку: висококонкурентне середовище, вільний доступ до ресурсів та ринків збуту сприяють залученню інвестицій.

Продовження Таблиці 1.2

	Кредитна політика та фінансовий сектор: доступність фінансових ресурсів, стабільність банківської системи та можливість залучення кредитів за прийнятими ставками.
Політичні чинники	Стабільність політичного режиму: наявність політичних криз, соціальних протестів, частини змін уряду та неефективне державне управління створюють ризики для інвесторів.
	Утримання прав власності: гарантія захисту інвестицій та протизаконного втручання держави у бізнесі є випадками умов для залучення капіталу.
	Рівень корупції: високий рівень корупції та бюрократія ускладнюють ведення бізнесу та підвищують ризики для інвесторів.
Соціальні чинники	Рівень кваліфікації робочої сили: наявність освічених та кваліфікованих працівників є важливою перевагою для інвесторів, особливо у сфері високих технологій та інноваційного бізнесу.
	Життєвий рівень населення: високий рівень доходів сприяє розвитку внутрішнього ринку, що може бути привабливим для інвесторів, орієнтованих на продукцію та послуги для місцевих споживачів.
Інституційні чинники	Наявність правових механізмів захисту інвесторів: прозора судової системи та ефективні механізми вирішення спорів є кількістю для формування довіри з боку інвесторів.
	Рівень державного регулювання бізнесу: спрощені процедури реєстрації підприємств, дозвільних доступних документів та мінімізація адміністративних бар'єрів сприяють зростанню інвестиційної активності.
Інфраструктурні чинники	Розвинена транспортна система: доступність доріг, залізниць, портів і аеропортів є критично важливою для залучення інвестицій, особливо у виробничі галузі.
	Енергетична та комунікаційна інфраструктура: надійне енергопостачання, високошвидкісний інтернет і цифрові технології є вагомими факторами для інвесторів у сучасному бізнес-середовищі.

Джерело: складено авторами на основі даних [37].

Інвестиційна привабливість безпосередньо впливає на рівень економічного розвитку країни. Вона є важливим фактором для залучення капіталу, створення робочих місць, зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) та підвищення рівня життя населення [4].

Залучення іноземних інвестицій. Країни з високою інвестиційною привабливістю отримують значні обсяги прямих іноземних інвестицій, що сприяє розвитку виробництва, інновацій та експорту. Зростання конкурентоспроможності

економіки. Інвестиції у технології, дослідження та розвиток сприяють підвищенню ефективності підприємств, що позитивно впливає на міжнародний імідж країни.

Розвиток регіонів. Інвестиції сприяють розвитку інфраструктури, створенню нових робочих місць та покращенню умов життя у регіонах, що зменшує рівень міграції та сприяє соціальній стабільності. Підвищення рівня доходів населення. Завдяки новим робочим місцям та зростанню економічної активності доходи населення збільшуються, що сприяє розвитку внутрішнього ринку.

Посилення фінансової стабільності. Збільшення податкових надходжень від інвесторів сприяє наповненню державного бюджету, що дозволяє фінансувати соціальні програми, освіту, медицину та інші важливі сфери [24].

Інвестиційна привабливість є ключовим фактором економічного розвитку, який визначає рівень залучення капіталу та створює передумови для стійкого економічного зростання. Вона формується під впливом економічних, політичних, соціальних, інституційних та інфраструктурних чинників. Підвищення інвестиційної привабливості сприяє розвитку економіки, підвищенню конкурентоспроможності країни, покращенню якості життя населення та фінансовій стабільності. Тому державна політика має бути спрямована на створення сприятливих умов для інвесторів, забезпечення стабільності, прозорості та ефективності регуляторного середовища.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИКО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ОГЛЯД ПОДАТКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

2.1 Аналіз сучасної податкової політики в Україні (структура, ставки, пільги)

Стабільне та прозоре податкове середовище є основоположним фактором для формування сприятливого інвестиційного клімату в будь-якій країні. Податкова система відіграє важливу роль у регулюванні економічних процесів, стимулюванні або стримуванні інвестиційної активності, а також у забезпеченні надходжень до бюджету. У сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції за інвестора, країни зобов'язані створювати конкурентоспроможні податкові умови, аби залучити як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів [27].

Одним із найважливіших аспектів, що впливають на інвестиційні рішення, є рівень податкового навантаження. Якщо податки надто високі або система є надмірно складною, інвестори можуть обрати юрисдикції з більш сприятливими умовами. Водночас, навіть при високому рівні оподаткування, чіткі правила гри, мінімізація корупції та ефективне адміністрування можуть компенсувати витрати бізнесу. Важливою умовою є також стабільність податкової політики, що дозволяє планувати довгострокову діяльність без непередбачуваних змін.

Загалом податкові надходження у 2023 році склали 45,04% всіх доходів держбюджету. У структурі податкових надходжень до державного бюджету 2023 року можна також побачити, що най**й**більшу частку (62,14%) склали внутрішні податки на товари та послуги, тоді як найменшою категорією за відсотковою складовою стала категорія податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (мита) (3,38%), що могло бути пов'язано з наслідками повномас**шт**абного вторгнення росії в 2022 році (табл. 2.1).[31]

Таблиця 2.1 Структура податкових надходжень до державного бюджету України у 2023 році

Категорія податку	Код	Сума, млн грн	Частка в усіх податкових надходженнях, %
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	748 143,90	62,14
ПДВ з імпортних товарів	14070000	366 158,00	30,43
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	350 781,90	29,15
ПДВ з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	14060000	214 639,30	17,83
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	11010000	206 944,80	17,19
Податок на прибуток підприємств	11020000	143 837,10	11,95
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	14020000	92 583,90	7,69
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	14030000	74 762,70	6,21
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	60 327,70	5,01
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (мита)	15000000	40 559,40	3,37
Інші податки та збори	19000000	3 731,10	0,31
РАЗОМ ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	10000000	1 203 544,10	100

Джерело: складено авторами на основі даних [31].

В Україні податкове середовище впродовж останніх років зазнало значних трансформацій. Зокрема, було проведено низку реформ, спрямованих на спрощення адміністрування податків, зниження податкового навантаження на бізнес та боротьбу з ухиленням від сплати податків. До прикладу, було впроваджено електронні сервіси податкової звітності, автоматизовано процеси перевірок, модернізовано податкову службу. Проте, незважаючи на ці позитивні зміни, податкова система України все ще має низку недоліків, які стримують розвиток інвестиційного потенціалу [10].

Однією з головних проблем залишається нестабільність податкового законодавства. Часті зміни до Податкового кодексу України створюють правову невизначеність, що відлякує іноземних інвесторів. Бізнес не може ефективно планувати свою діяльність у довгостроковій перспективі, якщо податкові правила змінюються щороку, а податкове навантаження зростає без прозорого обґрунтування. До того ж, не всі норми законодавства є достатньо чіткими, що спричиняє суперечки між платниками податків і контролюючими органами.

Ще одним аспектом, що формує інвестиційний клімат, є ефективність податкового адміністрування. Надмірний тиск з боку податкових органів, затягування із поверненням податку на додану вартість, вибірковість у проведенні перевірок – усе це створює атмосферу недовіри до податкової системи. Наявність корупційних ризиків також негативно позначається на інвестиційній привабливості. Саме тому однією з ключових умов покращення податкового клімату є забезпечення незалежності та прозорості діяльності податкових органів.

У сучасному світі важливу роль відіграє також податкове стимулювання інвестицій. Багато країн надають інвесторам різноманітні податкові пільги: зниження ставки податку на прибуток, звільнення від податків у перші роки діяльності, спеціальні податкові режими для ІТ-сектору або експортно-орієнтованих підприємств. В Україні існує механізм індустріальних парків, резиденти яких можуть користуватися певними податковими та митними преференціями. Також з 2021 року діє спеціальний податковий режим «Дія.City» для ІТ-компаній, який передбачає низькі ставки податку на доходи фізичних осіб,

соціальні внески та податок на прибуток. Проте практика застосування пільг повинна бути збалансованою, щоб уникнути зловживань та збереження фіскальної стабільності [19].

Щодо міжнародного досвіду, варто звернути увагу на такі приклади, як Естонія та Ірландія. У Естонії компанії сплачують податок на прибуток лише у разі його розподілу (виплата дивідендів), що стимулює реінвестування. В Ірландії ставка податку на прибуток становить лише 12,5%, що дозволило країні залучити великі транснаціональні корпорації та створити потужний інноваційний сектор. Ці країни демонструють, що простота, стабільність та низьке податкове навантаження можуть бути потужними чинниками інвестиційної привабливості.

Іншим важливим напрямом є боротьба з ухиленням від сплати податків. Запровадження механізмів автоматичного обміну податковою інформацією, деофшоризація, цифровізація звітності дозволяють зменшити масштаби тіньової економіки та забезпечити справедливий розподіл податкового навантаження. Україна приєдналася до плану BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) та поступово імплементує його рекомендації, зокрема у сфері трансфертного ціноутворення. Ці кроки є важливими для створення прозорого та зрозумілого податкового середовища [32].

Сальдо прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну загалом у 2023 році склало -96 млн. USD, що означає, що обсяг ПІІ з України було більше, ніж в Україну. Це може свідчити як про негативні тенденції, так і про тимчасові короткострокові результати діяльності. Наприклад, через ризики пов'язані з війною, бізнес в Україні для інвесторів не є настільки привабливим. Проте, не лише військові загрози та ризики є таким негативним чинником, на другий рік війни та далі все частіше з'являються докази появи схем, пов'язаних і з вкладенням коштів іноземців в українські проекти. Така тенденція не викликає довіри у інвесторів, а отже обсяг інвестицій може зменшуватися. Проте, і структурні зміни інвестицій могли повпливати на результат, який бачимо у таблиці 2.2: капітал в Україну може надходити у формі іншої фінансової допомоги (кредити, гранти тощо), що не включається у суму ПІІ. У той самий час, вивід інвестицій з України може бути

пов'язаний із закриттям діяльності іноземних бізнесів, що також є проблемою. Проте, від'ємне сальдо може бути результатом короткотермінових рішень або специфічних операцій, які не обов'язково свідчать про довгострокову тенденцію.

Таблиця 2.2 Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну у 2023 році, млн USD

Квартал	ПІІ в Україну, млн USD	ПІІ з України, млн USD	Сальдо, млн USD
I кв.	1 838	1 686	152
II кв.	1 122	716	406
III кв.	156	966	-810
IV кв.	213	57	156
Усього за рік	3 329	3 425	-96

Джерело: складено авторами на основі даних [51].

Значний вплив на інвестиційний клімат має й загальна податкова культура в державі. Якщо бізнес сприймає сплату податків як обов'язок, а держава – як партнерський процес, то рівень добровільної сплати зростає. Водночас низький рівень довіри до інституцій, несправедливість у розподілі податкового навантаження та неефективне використання бюджетних коштів формують негативне ставлення до системи оподаткування. Тому необхідно не лише змінювати закони, але й формувати нову фіскальну культуру, засновану на відкритості, діалозі та взаємній відповідальності [56].

Податкова політика є ключовим інструментом регуляторного впливу держави на економічні процеси. Вона визначає не лише джерела наповнення бюджету, а й формує бізнес-середовище, інвестиційний клімат, розподіл доходів у суспільстві та рівень соціальної справедливості. У 2025 році податкова система України перебуває в умовах трансформацій: з одного боку — триває адаптація до нових воєнних реалій, з іншого — зберігається необхідність забезпечення сталого розвитку та інтеграції в європейський фінансовий простір. У цьому контексті аналіз структури, ставок і податкових пільг набуває особливої актуальності.

Сучасна податкова система України будується на засадах Податкового кодексу, який регламентує загальнодержавні та місцеві податки й збори (рис. 2.1). Загалом, структура податкової системи орієнтована на європейські моделі, але має певні національні особливості, пов'язані з соціально-економічною ситуацією, рівнем розвитку економіки, геополітичними викликами [7].

Загальнодержавні податки включають:

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО);
- податок на додану вартість (ПДВ);
- акцизний податок;
- рентну плату;
- мито;
- екологічний податок;
- військовий збір.

Місцеві податки та збори:

- податок на майно;
- єдиний податок;
- туристичний збір;
- плата за паркування.

Рисунок 2.1 – Загальнодержавні та місцеві податки України

Джерело: складено авторами.

Ця структура дозволяє гнучко регулювати податкове навантаження, забезпечувати стабільне фінансування державного та місцевих бюджетів. Місцева влада може впливати на ставки окремих податків (у визначених межах), що дозволяє формувати власні фінансові ресурси для розвитку громад.

У 2025 році в Україні діє оновлена система ставок податків, що включає як традиційні складові, так і нові елементи, запроваджені у відповідь на виклики воєнного часу [6]. У таблиці 2.3. представлено ключові податкові ставки, актуальні для 2025 року в Україні. Вона охоплює основні податки на прибуток, доходи, споживання та спеціальні режими, включаючи єдиний податок і соціальні внески.

Звертається увага на зміни ставок, запроваджені у 2025 році, зокрема щодо військового збору та податку для банків.

Таблиця 2.3 Актуальні податкові ставки в Україні у 2025 році

Вид податку	Ставка / Особливості застосування
Податок на прибуток підприємств	18% (25% для банків і фінансових установ з 2025 року)
ПДФО	18% + 5% військового збору
ПДВ	20% (14% — для агропродукції, 7% — для лікарських засобів)
Єдиний податок (1 група)	До 10% прожиткового мінімуму (302,80 грн/міс.)
Єдиний податок (2 група)	До 20% мінімальної зарплати (1 600 грн/міс.)
Єдиний податок (3 група)	5% без ПДВ або 3% з ПДВ
Єдиний податок (4 група)	Залежить від категорії земель (розраховується за 1 га)
ЄСВ (єдиний соціальний внесок)	22% (мінімальний внесок — 1 760 грн/міс.)
Акцизний податок	Залежить від продукції; у 2025 підвищено ставки на сигарети та електронні пристрої для куріння

Джерело: складено авторами на основі даних [30].

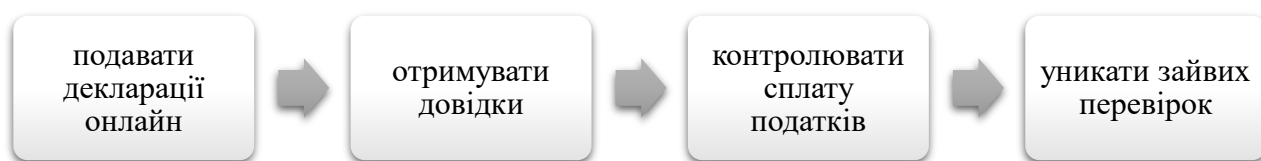
У сучасній податковій політиці України все більше уваги приділяється стимулюванню стратегічних галузей економіки, а також підтримці соціально вразливих груп:

- **Пільги для ІТ-сектору (Дія.City).** Завдяки спецрежиму резиденти платять ПДФО за зниженою ставкою 5%, ЄСВ — з мінімальної заробітної плати, податок на прибуток — за альтернативною моделлю «податок на виведений капітал».
- **Пільги для аграрного сектору.** Сільське господарство користується пільгами щодо ПДВ (14%) та єдиного податку 4-ї групи. Це дозволяє знизити навантаження на дрібних фермерів, стимулюючи розвиток агросектору [21].
- **Індустріальні парки.** Інвестори в індустріальні парки звільняються від податку на прибуток строком на 10 років, ПДВ і мита на імпорт обладнання, що створює привабливі умови для локалізації виробництва.

- **Пільги для ветеранів, людей з інвалідністю, благодійних організацій.** Такі суб'єкти звільняються від окремих податків, зокрема на прибуток або ПДФО у визначених межах.

Проте вкрай важливим залишається моніторинг ефективності наданих пільг. Без чітких критеріїв оцінювання вони можуть бути використані для мінімізації податків великим бізнесом без соціального ефекту [22].

У 2025 році особливої актуальності набуває цифрова трансформація податкової служби. Так, наприклад, з'явилась можливість подавати декларації, отримувати довідки, контролювати сплату податків та відповідно уникати зайвих перевірок за допомогою електронного кабінету платників податків (рис. 2.2).

Рисунок 2.2 – Адміністрування, яке можна здійснити через електронний кабінет платників податків

Джерело: складено авторами.

Додатково реалізується повна інтеграція з Реєстром ризикованих платників ПДВ, що дозволяє автоматично блокувати сумнівні операції, хоча й викликає нарікання з боку бізнесу через помилки системи [3].

Також запроваджуються електронні акцизні марки, повноцінний контроль касових апаратів (РРО) через смартфон, що підвищує прозорість роздрібною торгівлі.

Загалом вплив податкової політики на економіку можна представити у вигляді кола причинно-наслідкових зв'язків: грамотна податкова політика впливає на інвестиційну привабливість, що за рахунок вкладень дає поштовх та розвиває

малий і середній бізнес. Зі свого боку такий розвиток позитивно впливає на рівень зайнятості та знижує рівень безробіття, що в результаті впливає на формування структури доходів держбюджету. Після цього країна з часом завдяки поступовому розвитку набуває ще більшої інвестиційної привабливості, що спонукає подальший розвиток.

У 2025 році значне підвищення військового збору (до 5%) та ставок для банків і сигаретних компаній дало змогу зміцнити дохідну частину бюджету. Проте, посилення фіскального тиску може негативно вплинути на ділову активність у довгостроковій перспективі [12].

Поточна податкова політика України у 2025 році демонструє зусилля держави щодо балансування між фіскальними потребами та економічною активністю.

Сучасна податкова політика України у 2025 році має низку позитивних аспектів, які свідчать про поступове вдосконалення податкового середовища. Зокрема, зберігаються базові податкові ставки без різкого підвищення, що сприяє стабільності для платників і дозволяє бізнесу прогнозувати фінансове навантаження. Крім того, діють гнучкі пільгові режими, які стимулюють розвиток окремих секторів економіки, таких як ІТ, аграрна сфера та індустріальні парки. Важливим досягненням є розширення цифрових сервісів для платників, що полегшує адміністрування податків, зменшує контакт із контролюючими органами та знижує ризики корупційних проявів [8].

Разом із тим, податкова система України потребує подальшого удосконалення. Насамперед необхідно забезпечити стабільність податкового законодавства, адже часті зміни норм створюють правову невизначеність і негативно впливають на інвестиційний клімат. Важливо також скоротити кількість змін до Податкового кодексу, які часто приймаються поспіхом, без належного обговорення. Потрібно створити відкриту систему оцінки ефективності податкових пільг, яка дозволить уникати зловживань і визначати доцільність їх подальшого застосування. Водночас доцільно посилити діалог між державою та бізнес-спільнотою, щоб податкова політика формувалась із урахуванням реальних потреб економіки.

Отже, лише за умов стабільного, прозорого та збалансованого підходу податкова політика зможе стати реальною основою для ефективного функціонування економіки, відновлення країни та забезпечення її сталого розвитку в повоєнний період [50].

Узагальнюючи, можна дійти висновку, що податкове середовище є критичним фактором формування інвестиційного клімату. Для залучення капіталу потрібна комплексна політика, яка охоплює не лише законодавчі зміни, а й реформування податкових органів, цифровізацію процесів, забезпечення стабільності та прозорості. Україна вже зробила перші кроки в цьому напрямку, однак для досягнення сталого економічного зростання необхідно поглибити реформи, забезпечити їх незворотність та ефективність.

2.2 Оцінка впливу податкової політики на формування інвестиційного клімату

Формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із найважливіших завдань економічної політики будь-якої держави. В умовах глобалізації, високої мобільності капіталу та зростаючої конкуренції за інвестиції податкова політика набуває особливого значення. Від її ефективності, стабільності та передбачуваності значною мірою залежить, чи буде країна привабливою для вітчизняних і закордонних інвесторів, чи навпаки [1].

Податкова політика, як складова фінансової системи держави, впливає на інвестиційну діяльність як через прямі механізми (ставки, пільги, преференції), так і через непрямі (податкову культуру, стабільність законодавства, ефективність адміністрування). Успішні приклади країн з розвинутими економіками демонструють, що грамотно побудована податкова система є не лише фіскальним інструментом, а й потужним стимулом розвитку економіки.

В Україні податкова політика перебуває в постійному стані реформування. Це зумовлено як внутрішніми факторами (необхідність наповнення бюджету,

боротьба з тіньовою економікою), так і зовнішніми (війна, зміна зовнішньоекономічних умов, євроінтеграційний курс). У 2025 році Україна зберегла низку ключових параметрів податкової системи, але водночас зіткнулась із новими викликами, що безпосередньо впливають на інвестиційний клімат (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну (2022–2025)

Рік	Обсяг ПП, млрд USD	Зміна до попереднього року	Коментарі
2022	0,22	–97,2%	Різне падіння через повномасштабну війну та економічну нестабільність.
2023	4,2	1809%	Часткове відновлення інвестиційного клімату, зокрема завдяки міжнародній підтримці.
2024	4,81	14,50%	Помірне зростання, обмежене воєнними ризиками та інфраструктурними викликами.
2025	0,265	–	Початок року з позитивною динамікою; зростання на 265 млн USD порівняно з груднем 2024 року.

Джерело: складено авторами на основі даних [51].

Отже, безумовно для іноземних інвесторів питання податкової системи країни, в яку вони будуть інвестувати свої ресурси є неабияк важливим. Вони мають враховувати усі особливості оподаткування країни, у яку вони збираються інвестувати. У той самий час країни, що прагнуть підвищити свою інвестиційну привабливість, неодмінно мають звертати увагу на податкове заохочення для іноземних інвесторів, реформування застарілих або заскладних податкових систем тощо. Відповідно, можна припустити, що покращена податкова система з часом впливає на підвищення податкової привабливості в очах іноземних інвесторів.

Tax Foundation — міжнародний дослідницький аналітичний центр у Вашингтоні, який збирає дані та публікує дослідження податкової політики з різних країн — щороку оцінює International Tax Competitiveness Index, який узагальнено показує якісь податкового клімату в тій чи іншій країні. Загальний

рейтинг складається з особливостей, умов та відсоткових ставок таких податків як корпоративний, індивідуальний, споживчий, на майно та особливості міжнародного оподаткування [9]. Зібравши всі оцінки країн за цими показниками, виводиться загальний рейтинг, який дозволяє побачити, в якій країні найсприятливіше податкове середовище для інвестицій. Подивимось також на деякі країни зі списку окремо.

Ірландія є одним із найвідоміших прикладів того, як податкова політика може трансформувати економіку. Протягом останніх кількох десятиліть ця країна привабила сотні транснаціональних компаній, включаючи Google, Apple, Facebook та Microsoft. Основна причина такого успіху — низька ставка корпоративного податку на прибуток у розмірі 12,5%. На додачу до цього Ірландія запропонувала прозорі та стабільні правила, ефективне податкове адміністрування, підписання понад 70 угод про уникнення подвійного оподаткування та гнучке законодавство у сфері інтелектуальної власності [37].

Результатом такої політики стало суттєве зростання прямих іноземних інвестицій (ПІІ), особливо у високотехнологічний сектор. Проте Ірландія також стикалася з критикою з боку ЄС за створення умов, які спрощують податкову оптимізацію великими корпораціями. Незважаючи на це, країна зберігає статус одного з найпотужніших магнітів для іноземного капіталу в Європі.

Із 2017 року Угорщина встановила найнижчу в Європейському Союзі ставку податку на прибуток — 9%. Це рішення було частиною стратегії уряду щодо стимулювання інвестицій та прискорення економічного зростання. У результаті країна значно покращила свої позиції в рейтингах інвестиційної привабливості, залучаючи, зокрема, компанії з автомобільної та виробничої галузей [38].

Угорщина також запропонувала інвесторам різноманітні податкові кредити, пільги на дослідження та розробки (R&D), а також спеціальні економічні зони з ще більш привабливими умовами. Проте аналітики вказують, що на тлі авторитарних тенденцій в управлінні та конфліктів із ЄС податкові переваги не завжди компенсують інші інституційні ризики.

Нідерланди є прикладом держави, яка не має найнижчих ставок, але компенсує це вигідною структурою для транснаціональних корпорацій. Країна пропонує широкий спектр податкових угод, прозору систему розрахунку прибутків та сприятливе ставлення до холдингових структур. Ставка корпоративного податку на прибуток у 2024 році складає 19% для прибутку до 200 000 євро та 25,8% — для більшої суми, однак завдяки численним виняткам і можливостям перенесення збитків фактичне податкове навантаження часто є нижчим.

Нідерланди стали головним центром для «податкового планування» багатьох міжнародних компаній. Наприклад, саме тут розміщені холдинги великої кількості енергетичних, фармацевтичних та ІТ-корпорацій. Така стратегія держави дозволила залучити значні обсяги ПІІ, водночас залишаючись у межах правил ЄС.

Естонія запровадила унікальну модель, згідно з якою податок на прибуток сплачується лише у разі його розподілу — тобто при виплаті дивідендів. Якщо прибуток реінвестується, компанія не платить податок. Це створює надзвичайно потужний стимул для реінвестування та розвитку бізнесу. Ставка податку на розподілений прибуток становить 20%.

Таке рішення сприяло розвитку підприємництва, особливо у сфері малого та середнього бізнесу, а також створенню позитивного іміджу держави як фінансово-прозорої та дружньої до стартапів. Естонія також вирізняється одним із найвищих рівнів цифровізації податкового адміністрування, що значно спрощує ведення бізнесу.

Порівняльний аналіз податкових режимів різних країн засвідчує, що універсальної моделі для залучення інвестицій не існує. Деякі країни роблять акцент на низьких ставках, інші — на стабільності, прозорості, цифровізації чи спеціалізації під окремі галузі [40].

Для подальшого дослідження висуваємо наступну гіпотезу: **якщо країна в рейтингу підіймається (її податкова система поліпшується), відповідно інвестиційний клімат також поліпшується, про що може свідчити збільшення ПІІ у країну.**

Таку залежність проаналізуємо через регресійну модель. Аналізуємо дані по 36 країнах OECD в період 2014-2020 [9] У даних зібрані наступні показники:

- **Прямі інвестиції, USD (Foreign direct investment, net inflows).** Прямі інвестиційні потоки капіталу в економіку країни. Це сума акціонерного капіталу, реінвестицій прибутку та іншого капіталу. Прямі інвестиції — це категорія транскордонних інвестицій, пов'язана з тим, що резидент однієї країни контролює або має значний ступінь впливу на управління підприємством, яке є резидентом іншої країни [15].
- **ВВП, USD (GDP).** Сума валової доданої вартості, створеної всіма виробниками-резидентами в економіці, враховуючи будь-які податки на продукти та вираховуючи будь-які субсидії, не включені у вартість продуктів. Вона розраховується без вирахування амортизації вироблених активів або виснаження і деградації природних ресурсів [15].
- **ВВП на душу населення, USD (GDP per capita PPP).** Цей показник відображає ВВП на душу населення, виражений у USD, перерахованих за паритетом купівельної спроможності (PPP) [15].
- **Місце у рейтингу по індексу міжнародної податкової конкурентоспроможності (International Tax Competitiveness Rank Index).** Дані від Tax Foundation, згадані раніше [9].
- **Податкові надходження, % від ВВП (Tax revenue).** Обов'язкові трансферти центральному уряду на суспільні потреби. Деякі обов'язкові платежі, такі як штрафи, пені та більшість внесків на соціальне страхування, не враховуються [15].

Всього в наборі даних було 252 спостереження, тобто по 7 на кожен рік, частка відсутніх значень склала всього 0,4%. Дані для моделі було трансформовано та підготовлено для проведення регресії: проведено логарифмування змінних, додавання лагових змінних та очищення даних. Дані по ПП, ВВП на душу населення та податкових надходженнях були логарифмовані для зменшення

асиметрії та легшої інтерпретації у відсоткових значеннях. Для змінної в рейтингу було додано ще лагову змінну першого порядку. Це було зроблено з розрахунку на те, що зміна податкової політики впливає на зміну інвестиційної привабливості не одразу. В цьому випадку було взято затримку в рік, щоб дослідження та модель відповідали реальним припущенням та даним. Отже, в побудованій моделі зміна податкової політики впливає на інвестиції із затримкою в один рік. Після чого набір даних був очищений за відсутніми даними (NA).

Всі трансформовані змінні додано в рівняння регресії, на основі якого побудовано модель найменших квадратів – OLS (формула 2.1).

$$\log(FDI_{it}) = \beta_0 + \beta_1 * Rank_{it-1} + \beta_2 * \log(TaxRevenue_{it}) + \beta_3 * \log(GDPpc_{it}) + \gamma_t + \delta_i + \varepsilon_{it}, \quad (2.1)$$

de $\log(FDI_{it})$ – логарифм припливу ПІІ у країну i у рік t ;

$Rank_{it-1}$ – значення рейтингу податкової конкурентоспроможності за попередній рік;

$\log(TaxRevenue_{it}) + \beta_3$ – логарифм податкових надходжень (як % від ВВП);

$\log(GDPpc_{it})$ – логарифм ВВП на душу населення;

γ_t – фіксовані ефекти для років (контроль за глобальними трендами);

δ_i – фіксовані ефекти для країн (контроль за постійними відмінностями між країнами);

ε_{it} – випадкова похибка;

i – країна;

t – рік.

Для моделі також були проведені відповідні діагностичні статистичні тести, аби впевнитись, що всі результати мають практичне значення на реальних даних. Зокрема було перевірено модель на значимість рівняння, пояснюваність варіації,

відсутність гетероскедастичності залишків, відсутність мультиколінеарності факторів та нормальність розподілу залишків (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 Результати статистичних тестів моделі

Назва показника	Значення	Коротка інтерпретація
R-squared	0.497	Пояснює ~49.7% варіації залежної змінної
Adjusted R-squared	нижче за 0.497	З урахуванням кількості змінних; частина змінних не додає корисної інформації
Durbin-Watson	1.936	Відсутня автокореляція першого порядку
LM test (Breusch-Godfrey) p-value	0.627	Автокореляція відсутня ($p > 0.05$)
White test p-value	0.468	Гетероскедастичність відсутня ($p > 0.05$)
Omnibus	13.948	Відхилення від нормальності залишків
Prob(Omnibus)	0.001	Статистично значуще відхилення ($p < 0.05$)
Jarque-Bera	22.498	Також свідчить про порушення нормальності залишків
Prob(JB)	1.30e-05	Статистично значуще відхилення
Skew	-0.374	Легке лівостороннє зміщення
Kurtosis	4.393	Експрес вищий за нормальний (пік залишків гостріший)
Condition Number	2180	Можливі проблеми мультиколінеарності або чисельної нестабільності
VIF (lagged_rank)	1.000	Мультиколінеарність відсутня

Продовження Таблиці 2.5

VIF (const)	4.171	Значення не критичне; загрози мультиколінеарності немає
-------------	-------	--

Джерело: складено авторами.

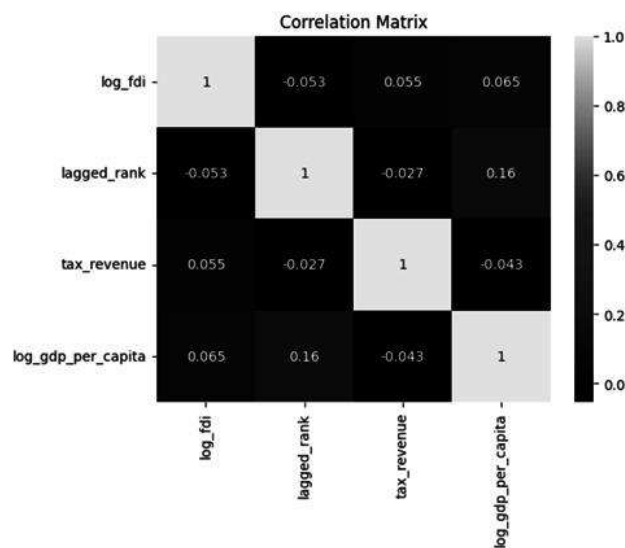
Визначено, що модель має коефіцієнт детермінації $R^2 = 0.497$, що означає, що приблизно 49.7% варіації залежної змінної (логіфмовані ПІІ) пояснюється включеними в модель змінними. Adjusted R^2 (скоригований коефіцієнт детермінації) є нижчим за звичайний R^2 , що вказує на те, що не всі незалежні змінні однаково корисні для пояснення залежної змінної, і деякі з них можуть не додавати суттєвого внеску.

Значення Durbin-Watson = 1.936, що близьке до 2, свідчить про відсутність автокореляції першого порядку в залишках моделі. Це підтверджується також тестом Бреуша-Годфрі (LM test), для якого LM-статистика становить 0.237 при р-значенні 0.627. Оскільки $p > 0.05$, немає підстав відхиляти нульову гіпотезу про відсутність автокореляції.

Для перевірки гетероскедастичності залишків застосовано тест Уайта, результати якого не вказують на наявність гетероскедастичності: LM-статистика = 216.0000, р-значення = 0.4680. Оскільки $p > 0.05$, припущення про сталу дисперсію залишків не порушується. Значення F-статистики не визначено, можливо, через особливості оцінювання з використанням робастної коваріаційної матриці (HAC), яку було використано як раз для зниження гетероскедастичності.

Для перевірки нормальності залишків використано тест Омнібуса та тест Жарке-Бера (Jarque-Bera). Значення тесту Омнібуса = 13.948 з р-значенням 0.001 та тесту Жарке-Бера = 22.498 з р-значенням $1.3e-05$ свідчать про відхилення залишків від нормального розподілу. Це також підтверджується показниками асиметрії (Skew = -0.374) та ексцесу (Kurtosis = 4.393), які відхиляються від значень, очікуваних при нормальності (Skew = 0, Kurtosis = 3). Таким чином, нормальність залишків порушена.

Крім того, умовне число (Condition Number) моделі становить 2180, що є високим і може свідчити про потенційні проблеми мультиколінеарності або чисельної нестабільності. Проте тест на мультиколінеарність за допомогою фактора інфляції дисперсії (VIF) показав значення $VIF = 1.000$ для змінної `lagged_rank` та 4.171 для константи. Це свідчить про відсутність суттєвої мультиколінеарності між предикторами. Це також можна побачити на кореляційній матриці, де видно слабкий рівень лінійного зв'язку між основними змінними моделі (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Кореляційна матриця зв'язку між основними змінними моделі.

Джерело: побудовано автором.

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

3.1 Оцінка результатів моделі

У результаті моделі коефіцієнти підтвердили гіпотезу (формула 2.1; табл. А.1).

$$\log(FDI_{it}) = -29,122 - 0,397 * Rank_{it-1} + 0,533 * \log(TaxRevenue_{it}) + 2,113 * \log(GDPpc_{it}) + \gamma_t + \delta_i + \varepsilon_{it}, \quad (3.1)$$

Для лагової змінної рангу по податковій конкурентоспроможності $Rank_{it-1}$ ($\beta = -0.396$, $p = 0.022$) виявлено статистично значущий негативний вплив на логарифм FDI. Це означає, що погіршення рейтингу (збільшення значення рангу) пов'язане зі зниженням припливу ПІ. Оскільки $p < 0.05$, ефект є статистично значущим. Це логічно, оскільки нижчий рейтинг сприймається інвесторами як сигнал про знижену стабільність чи привабливість економіки. Наприклад, якщо країна переходить з 10-го на 15-те місце в рейтингу, це може сприйматися як втрата конкурентоспроможності.

У той час як логарифмований ВВП на душу населення $\log(GDPpc_{it})$ ($\beta = 2.113$, $p = 0.020$) має позитивний і статистично значущий вплив на приплив ПІ, що узгоджується з економічною логікою: країни з вищим рівнем розвитку привабливіші для інвесторів. У цьому контексті країни з вищим рівнем доходів на душу населення можуть позиціонувати себе як більш стабільні й передбачувані ринки для капіталовкладень.

Значущість деяких фіксованих ефектів по країнах також дозволяє зробити важливі спостереження. Наприклад, США мають значно позитивний коефіцієнт (15.83, $p < 0.001$), що узгоджується з високим рівнем привабливості цього ринку

для ПІІ. Натомість такі країни, як Австрія, Бельгія, Ісландія та Латвія, мають негативні значущі коефіцієнти, що свідчить про порівняно нижчі обсяги інвестицій, можливо, через ринкові обмеження, менший масштаб економіки чи інституційні бар'єри. Водночас багато країн не мають статистично значущих відмінностей, що може свідчити про відносну стабільність ПІІ в цих регіонах або недостатню чутливість моделі до відмінностей між ними.

Також важливо зазначити, що деякі роки мають значущий вплив. Наприклад, у 2018 році спостерігається статистично значуще зниження ПІІ (коефіцієнт = -5.05, $p = 0.007$). Це може бути пов'язано з глобальними макроекономічними чи політичними подіями (наприклад, торгівельними війнами, зміною регуляторної політики, тощо), однак це потребує подальшого дослідження для точнішої інтерпретації.

Варто звернути увагу на те, що змінна логарифмована змінна податкових надходжень $\log(\text{TaxRevenue}_{it})$ ($\beta = 0.533$, $p = 0.417$) виявилась статистично не значущою у цій моделі, що вказує на відсутність помітного впливу рівня податкових надходжень на FDI при контролі інших змінних. Це може свідчити про те, що загальний обсяг податкових надходжень не є вирішальним чинником при ухваленні інвестиційних рішень, або ж його ефект опосередкований іншими факторами (наприклад, структурою податків чи їх прогресивністю, а не обсягом).

Разом із цим модель має певні обмеження. По-перше, близько половини варіації залежної змінної залишається неврахованою ($R^2 = 0.497$), що вказує на існування інших важливих чинників, які не включені в модель. Це можуть бути рівень політичної стабільності, корупції, правової захищеності, ринкової відкритості тощо. По-друге, низка фіксованих ефектів не є статистично значущими, що може бути наслідком мультиколінеарності, надмірної кількості змінних або слабкої варіації ПІІ у цих країнах. По-третє, попри те, що в моделі використано робастні стандартні помилки для корекції автокореляції та гетероскедастичності, нормальність залишків порушена, що знижує точність деяких статистичних висновків. Проте, певні обмеження у наявній моделі можна пояснити тим, що дані

були панельними (серед різних країн), а отже деякі показники є прийнятними в такому випадку.

Для покращення моделі в подальших дослідженнях доцільно розширити набір пояснювальних змінних, включивши інституційні та макроекономічні показники, а також розглянути можливість побудови моделей із взаємодією змінних, або моделі з випадковими ефектами. Варто також проаналізувати вплив структурних змін і кризових періодів через додаткові змінні чи розділення вибірки на менші групи періодів.

3.2 Пропозиції щодо вдосконалення податкової політики з метою підвищення інвестиційної привабливості

Підвищення інвестиційної привабливості є одним із ключових завдань економічної політики України на найближче десятиліття, особливо з огляду на післявоєнну відбудову, потребу в залученні зовнішнього капіталу та формування основ сталого зростання. Податкова політика при цьому відіграє критично важливу роль, оскільки саме вона визначає правила гри для інвестора, ступінь фінансового навантаження, рівень ризику, передбачуваність середовища та ефективність взаємодії з державою.

На тлі стрімких змін у глобальній економіці, посилення конкуренції між країнами за інвестиційні потоки, а також трансформаційних процесів усередині самої України, особливої актуальності набуває потреба у вдосконаленні чинної податкової системи. Слід не просто зберігати поточні параметри, а й адаптувати систему оподаткування до нових реалій, роблячи її гнучкою, прозорою, цифровізованою та орієнтованою на партнерство з бізнесом [54].

Першим пріоритетним напрямом є забезпечення стабільності податкового законодавства. Часті зміни до Податкового кодексу, які часто впроваджуються без достатнього обговорення з бізнес-спільнотою, формують у інвесторів відчуття правової невизначеності. Тому важливо встановити мінімальні строки дії основних

податкових норм (наприклад, не менше ніж 5 років) з чітко визначеними умовами перегляду. Доцільним є запровадження механізму податкових «угод про стабільність» — особливо для великих інвестиційних проєктів, які передбачають довготривалі зобов'язання з боку обох сторін.

Другим важливим напрямом має стати зниження адміністративного навантаження на платників податків. Це передбачає спрощення податкової звітності, зменшення кількості форм, уніфікацію строків подання звітів, автоматичне заповнення декларацій на основі даних, уже наявних у податкової служби. Крім того, слід запровадити цифрові інструменти контролю ризиків та відбору підприємств для перевірок, що дозволить зменшити суб'єктивний фактор у роботі контролюючих органів [46].

Третім кроком у напрямку вдосконалення податкової політики має бути розширення механізмів стимулювання інвестицій через податкові інструменти. Україна вже має певний досвід запровадження преференційних режимів, таких як «Дія.City» чи індустріальні парки, однак їх потенціал ще не реалізовано повною мірою.

З метою підвищення інвестиційної активності та сприяння розвитку пріоритетних напрямів економіки доцільно розробити цілісну систему податкових пільг, орієнтовану на конкретні категорії платників. Насамперед, особливу увагу слід приділити інвесторам, які створюють робочі місця в несприятливих регіонах країни. Надання їм податкових преференцій, таких як зниження ставки податку на прибуток або звільнення від оподаткування частини витрат на найм персоналу, сприятиме поживленню економічної активності на проблемних територіях, зменшенню безробіття та вирівнюванню регіонального розвитку.

Також важливо стимулювати підприємства, що інвестують у впровадження «зелених» технологій. У цьому випадку податкові пільги можуть надаватися у формі прискореної амортизації екологічного обладнання, звільнення від сплати екологічного податку на певний період або зниження ставки податку на прибуток за умови досягнення сертифікованих показників енергоефективності. Такий підхід

дозволить поєднати економічне зростання з екологічною відповідальністю та поступовим переходом до сталого розвитку [11].

Окрему категорію повинні становити компанії, які залучають міжнародні гранти або реалізують проекти в галузі досліджень, розробок та інновацій. Для них варто передбачити можливість зменшення бази оподаткування на суму витрат на наукові дослідження, а також запровадити податкові кредити або знижені ставки податку на прибуток. Таким чином, податкова політика може стати важливим інструментом для стимулювання інтелектуального капіталу, технологічного прориву та збільшення частки високотехнологічного експорту.

Особливої уваги заслуговує створення спеціального податкового режиму для відбудови України, який би надавав інвесторам звільнення або зниження ставок податків на прибуток і на майно на період до 10 років за умови інвестування в критичну інфраструктуру, житло, транспорт, енергоефективність. Такий режим міг би бути обмежений територіально (наприклад, у регіонах, які найбільше постраждали від бойових дій) та мати чіткі соціально-економічні критерії ефективності [43].

Окремим елементом є запровадження повноцінного податкового моніторингу ефективності пільг. Для підвищення ефективності та прозорості системи податкових пільг доцільно створити єдиний відкритий реєстр усіх податкових стимулів, який стане інструментом для аналітики, контролю та громадського моніторингу. Такий реєстр має містити чітку та структуровану інформацію про кожну надану податкову пільгу, зокрема підстави її надання, включно з нормативно-правовим обґрунтуванням та цілями запровадження. Обов'язково слід фіксувати строк дії пільги, що дозволить уникати ситуацій її автоматичного продовження без аналізу результативності.

Крім того, у реєстрі має відображатися обсяг втрат бюджету внаслідок застосування кожної пільги, що дасть змогу об'єктивно оцінити вартість таких стимулів для держави. Особливо важливо передбачити в системі порівняння очікуваних і фактичних результатів, зокрема кількості створених робочих місць, обсягу залучених інвестицій, рівня локалізації виробництва або технологічного

ефекту. Такий підхід дозволить не лише оцінювати ефективність конкретних пілг, а й формувати доказову базу для прийняття рішень щодо їх збереження, коригування або скасування. У перспективі це сприятиме формуванню відповідальної, прозорої та орієнтованої на результат податкової політики. Це дозволить громадянськості, бізнесу й аналітикам об'єктивно оцінювати доцільність збереження чи перегляду окремих преференцій [52].

Ще одним критично важливим кроком має стати посилення інституційної довіри до податкової системи. Платники повинні бути впевнені, що податкові спори вирішуватимуться швидко, прозоро та неупереджено. Доцільним є створення незалежного органу (на зразок податкового омбудсмена), який би представляв інтереси бізнесу в спірних ситуаціях та мав право ініціювати перегляд податкових рішень у разі наявності системних порушень. Також варто забезпечити єдину судову практику з податкових справ, що підвищить рівень передбачуваності судових рішень.

Не менш важливою складовою є розвиток цифрових інструментів податкового адміністрування. Україна вже зробила помітні кроки у цьому напрямку, однак рівень цифрової зрілості системи залишається нижчим за європейські стандарти. Подальший розвиток електронного кабінету платника, інтеграція його з системами електронного документообігу, фінансовими системами підприємств, а також впровадження механізмів автоматичного податкового консультування дозволять суттєво скоротити витрати часу і ресурсів бізнесу.

У контексті залучення іноземного капіталу надзвичайно важливою є міжнародна співпраця в сфері оподаткування. Україні слід посилювати участь у міжнародних ініціативах — BEPS, AEOI, CRS — та розширювати мережу угод про уникнення подвійного оподаткування. Це не лише сприятиме кращій репутації країни, але й забезпечить інвесторам правову визначеність у разі ведення транснаціонального бізнесу [45].

Окремо слід зупинитись на формуванні нової податкової культури, яка базуватиметься на партнерських відносинах між державою та бізнесом. Це передбачає підвищення рівня фінансової грамотності платників податків,

регулярне проведення роз'яснювальних кампаній, спрощення мови податкових нормативних актів, а також активну комунікацію з представниками бізнес-асоціацій під час розробки нових правил.

Підсумовуючи, можна сказати, що підвищення інвестиційної привабливості України за допомогою податкової політики — це не короткострокове рішення, а стратегічний процес, який має базуватись на принципах стабільності, справедливості, ефективності та прозорості. Важливо не лише знижувати ставки чи надавати пільги, а створювати передбачувану систему з чіткими правилами, зрозумілими як для великого інвестора, так і для малого підприємця. Лише за таких умов податкова політика перетвориться з фіскального інструменту на механізм економічного зростання, відновлення довіри до держави та побудови конкурентної, відкритої для світу економіки.

3.3 Напрями подальшого реформування податкової системи у контексті зміцнення інвестиційної складової

У сучасних умовах, коли економіка України зазнає глибоких трансформацій під впливом воєнних, геополітичних та внутрішніх викликів, особливої актуальності набуває формування сприятливого інвестиційного клімату. Одним із ключових факторів, що визначає рівень інвестиційної привабливості, виступає податкова система. Ефективна, прозора і передбачувана податкова політика є не лише інструментом фіскального наповнення бюджету, а й важелем стимулювання підприємницької активності, розвитку внутрішнього ринку, залучення прямих іноземних інвестицій та модернізації національної економіки.

У цьому контексті постає необхідність у подальшому реформуванні податкової системи з акцентом саме на її інвестиційну складову. Податкова політика повинна перетворитися з обтяжливого механізму стягнення доходів на інструмент партнерства між державою та бізнесом, що дозволить створити нові робочі місця, розвивати інфраструктуру, збільшити виробництво з високою

доданою вартістю та підвищити конкурентоспроможність України на світовому ринку.

Першим і фундаментальним напрямом реформування має стати забезпечення стабільності податкового законодавства. Часті зміни до Податкового кодексу, внесення суперечливих норм без належного обговорення з бізнес-спільнотою та відсутність перехідних періодів — усе це створює атмосферу правової невизначеності. Інвестори потребують чітких, зрозумілих та довгострокових правил оподаткування. У цьому контексті доцільно запровадити інструмент податкових угод про стабільність (tax stability agreements) для інвесторів, які реалізують великі проєкти. Такі угоди мають гарантувати незмінність ключових умов оподаткування протягом щонайменше 10 років, що дозволить знизити ризики та підвищити рівень довіри до держави [57].

Другий важливий напрям — реальне спрощення адміністрування податків. Сучасна податкова система України все ще залишається складною, з великою кількістю форм звітності, різними підходами до обчислення податкових баз, дублюванням функцій контролюючих органів. Ці фактори не лише збільшують витрати бізнесу, але й провокують конфлікти між платниками та податковими службами. Для зміцнення інвестиційного клімату необхідно запровадити єдиний електронний портал, через який здійснюватиметься подання звітності, сплата податків, податкове консультування та отримання рішень. Автоматизація й уніфікація процедур має охопити також сферу податкових перевірок — із використанням ризик-орієнтованого підходу, що мінімізує втручання у діяльність добросовісного бізнесу.

Наступним важливим кроком є розширення та модернізація податкових стимулів. Сучасні умови вимагають створення продуманої системи податкових пільг, орієнтованої на довгостроковий ефект. Серед основних напрямів, що потребують підтримки, слід виокремити:

- інвесторів, які створюють нові виробничі потужності в депресивних регіонах;
- підприємства, що реалізують інноваційні проєкти та дослідження;

- компанії, що інвестують у «зелені» технології, енергоефективність та відновлювану енергетику;
- резидентів індустріальних парків та кластерів з високою доданою вартістю.

Для кожного з цих напрямів мають бути передбачені податкові пільги у вигляді звільнення від податку на прибуток, прискореної амортизації, податкових кредитів або знижених ставок ЄСВ на новостворені робочі місця. Важливою умовою має стати запровадження обов'язкового моніторингу ефективності пільг із публічною звітністю про результати — кількість інвестицій, створених робочих місць, зростання обсягів експорту тощо.

Окремим завданням є посилення інституційної довіри та захисту прав платників податків. Податкова система має бути не каральною, а сервісною. Для цього необхідно вдосконалити механізми адміністративного та судового оскарження рішень податкових органів, створити незалежний інститут податкового омбудсмена з реальними повноваженнями, забезпечити прозорість діяльності податкової служби та її підзвітність суспільству. Це дозволить підвищити рівень добровільної сплати податків і знизити кількість податкових спорів.

Наступний пріоритет — гармонізація податкової політики України із стандартами Європейського Союзу, що є особливо важливим у контексті євроінтеграції. Необхідно адаптувати українське законодавство до принципів оподаткування, що діють у ЄС, зокрема у сфері ПДВ, трансфертного ціноутворення, оподаткування цифрових послуг та боротьби з ухиленням від сплати податків. Водночас варто зберігати певну гнучкість у визначенні національних податкових пріоритетів, що враховують специфіку економіки України.

Важливо також активізувати цифрову трансформацію податкової системи. Україна вже має позитивний досвід впровадження електронних сервісів, однак необхідно забезпечити їхню повну інтеграцію, зручність для користувача, безпеку та цілодобову доступність. У майбутньому можливо запровадження системи автоматичного податкового консультування на основі ШІ, що допоможе зменшити

кількість помилок у звітності та знизити потребу у втручанні податкових інспекторів.

Ще одним важливим напрямом є покращення прогнозування й планування податкових надходжень, що дозволить уникати фіскальних шоків і створити стійку бюджетну систему. Для цього слід розробити багаторічні податкові стратегії, які враховують демографічні, технологічні та структурні зміни в економіці. Доцільно також використовувати динамічні макроекономічні моделі для оцінки впливу податкових змін на ключові показники: ВВП, інвестиції, рівень зайнятості, тіньову економіку.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що реформування податкової системи в Україні має відбуватись не точково, а в межах єдиної стратегічної рамки. Основна мета — не лише підвищення фіскальної ефективності, а й створення такого податкового середовища, яке забезпечить сталість розвитку, конкурентоспроможність економіки та гідний рівень життя громадян. Послідовне впровадження запропонованих напрямів дозволить податковій системі стати повноцінним інструментом залучення інвестицій, модернізації виробництва та побудови сучасної європейської економіки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Податкова політика є одним із найбільш потужних інструментів впливу держави на економіку, особливо у контексті формування інвестиційної привабливості. В умовах глобальної конкуренції за капітал і ресурси саме система оподаткування значною мірою визначає, наскільки держава є привабливою для вітчизняного та іноземного інвестора. Проведений аналіз дає змогу сформуванню цілісного бачення того, як поточна податкова система України впливає на інвестиційний клімат, а також окреслити напрями її вдосконалення.

Насамперед, варто наголосити, що Україна має конкурентоспроможні податкові ставки порівняно з іншими країнами регіону. Ставка податку на прибуток у 18% відповідає середньоєвропейському рівню, а спрощена система оподаткування створює привабливі умови для малого бізнесу. Водночас на практиці податкова система сприймається інвесторами як складна, непередбачувана та обтяжлива з точки зору адміністрування. Важливим стримувальним чинником є часті зміни податкового законодавства, які не завжди супроводжуються належною комунікацією чи адаптаційними механізмами.

Ще одним суттєвим бар'єром для інвесторів є високий рівень бюрократизації процедур, відсутність єдиного цифрового вікна для сплати податків, суперечливість податкових роз'яснень та недостатньо ефективні механізми вирішення спорів. Зокрема, система блокування податкових накладних або тривале відшкодування ПДВ негативно впливають на оборотний капітал підприємств та підривають довіру до податкових органів.

На тлі перелічених недоліків необхідно відзначити позитивні тенденції: впровадження електронного кабінету платника податків, запуск спеціальних режимів для IT-сектору (Дія.City), поступове зниження частоти перевірок та розвиток концепції ризик-орієнтованого підходу. Це свідчить про наявність потенціалу для подальшої модернізації податкової системи в напрямі її партнерської взаємодії з бізнесом.

У підсумку, можна стверджувати, що вплив податкової політики на інвестиційну привабливість має комплексний і взаємозалежний характер. З одного боку, податкова система здатна створювати стимулююче середовище для капіталовкладень, з іншого — при недосконалому адмініструванні може виступати фактором стримування економічного зростання.

На основі проведеного аналізу та оцінки впливу податкової політики на інвестиційну привабливість України доцільно окреслити ключові напрями її подальшого вдосконалення, що здатні суттєво посилити інвестиційний ефект від функціонування податкової системи.

По-перше, важливо гарантувати стабільність податкового законодавства. Часті зміни податкових норм дезорієнтують інвесторів, ускладнюють довгострокове планування та створюють атмосферу правової невизначеності. У зв'язку з цим необхідно законодавчо закріпити мораторій на зміну базових ставок і принципів оподаткування принаймні на три-п'ять років. Додатково доцільно запровадити механізм «податкових угод про стабільність», які укладатимуться з великими інвесторами та гарантуватимуть незмінність фіскальних умов протягом усього періоду реалізації інвестпроєкту.

По-друге, слід забезпечити розширення та деталізацію цифрових сервісів. Створення єдиного інтегрованого податкового порталу, який дозволить автоматично формувати декларації, взаємодіяти з банківськими системами, вести прозорий облік платежів та подавати запити до податкових органів в онлайн-режимі, стане запорукою зменшення кількості помилок, зниження корупційних ризиків та значного спрощення ведення бізнесу. Цифровізація має охопити не лише формальні сервіси, а й інтелектуальне консультування, яке допоможе бізнесу орієнтуватися у складних податкових питаннях.

Третій напрям стосується модернізації системи податкових пільг. Пільги мають надаватися не хаотично, а у рамках чітко визначеної стратегії розвитку економіки. Слід запровадити прозору, ефективну систему податкових стимулів, що буде спрямована на підтримку інноваційного бізнесу, розвиток «зелених» технологій, підтримку експортерів, а також стимулювання інвестування в

інфраструктуру депресивних регіонів. Пільги повинні супроводжуватись чіткими критеріями доступу, часовими рамками і системою контролю ефективності.

Четвертий важливий крок — це запровадження відкритого реєстру податкових стимулів. У ньому має бути відображена вся необхідна інформація щодо кожної пільги: правові підстави її запровадження, строк дії, оцінка втрат бюджету від її застосування, а також очікувані та фактичні економічні результати — кількість створених робочих місць, обсяги інвестицій, зростання продуктивності. Такий підхід дозволить не лише посилити контроль, а й сприятиме обґрунтованості майбутніх рішень щодо впровадження або скасування стимулів.

П'ятий напрям передбачає посилення захисту прав платників податків. Для цього необхідно створити незалежну інституцію податкового омбудсмена, яка зможе ефективно представляти інтереси бізнесу, оперативно реагувати на порушення податковими органами, ініціювати перегляд рішень та брати участь у процесі вдосконалення законодавства. Така інституція має мати реальні повноваження і бути інструментом запобігання конфліктним ситуаціям між державою та платниками податків.

Наступним кроком має стати підвищення прозорості та передбачуваності взаємодії з податковими органами. Це передбачає уніфікацію практики застосування законодавства, зменшення кількості норм із неоднозначним тлумаченням, а також впровадження чітких процедур та строків оскарження податкових рішень. Важливо, щоб кожен платник мав змогу неупереджено захистити свої інтереси та отримати вичерпні пояснення щодо будь-яких податкових дій.

І, нарешті, сьомий напрям — адаптація до європейських стандартів. У контексті наближення України до повноправного членства в Європейському Союзі особливо важливим є імплементація європейських директив у сфері оподаткування. Зокрема, це стосується правил трансфертного ціноутворення, оподаткування цифрових послуг, обміну податковою інформацією, запобігання агресивному податковому плануванню. Водночас необхідно зберігати баланс між

гармонізацією норм і національними особливостями, аби не втратити гнучкість у податковому регулюванні.

Отже, системне реформування податкової політики, спрямоване на зміцнення її інвестиційної складової, має ґрунтуватися на принципах стабільності, відкритості, передбачуваності, ефективності та партнерства. Лише за умов комплексного і послідовного впровадження зазначених напрямів Україна зможе не лише зміцнити фіскальну основу держави, а й забезпечити сталий економічний розвиток, зростання зайнятості, інноваційність економіки та гідний рівень життя громадян.

Упровадження зазначених заходів дозволить не лише зменшити податкове навантаження в розрізі витрат часу, коштів і ресурсів, але й сформувати в Україні ефективне, прозоре та конкурентне податкове середовище. Це сприятиме активізації ділової активності, залученню стратегічного інвестора, розвитку інноваційного потенціалу та стійкому економічному зростанню. Податкова система має стати не просто інструментом контролю, а потужним рушієм довіри, співпраці та модернізації країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Investment Bank. Projects. URL: <https://www.eib.org/en/projects/all/index>
2. Foreign direct investment. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
3. Global Innovation Index 2019. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf
4. Global Innovation Index 2020. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
5. Global Innovation Index 2021. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf
6. Global Innovation Index 2022. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-reportglobal-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>
7. Global Innovation Index 2023. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-reportglobal-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>
8. Inno industry Intereg Europe. URL: <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/innoindustry/>
9. International Tax Competitiveness Index 2024. Tax Foundation. URL: <https://taxfoundation.org/research/all/global/2024-international-tax-competitiveness-index/>
10. Keynes J.M. The General teory of employment, interest and money. London: Cambridge, 2018. 377p.
11. Statista - Leading countries worldwide in 2019, by Foreign Direct Investment (FDI) outflows. URL: <https://www.statista.com/statistics/273931/largest-direct-investorsworldwide>
12. Technical cooperation grants. URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/BX.GRT.TECH.CD.WD>

13. Ukrainian Crisis Situational Analysis. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukrainian-crisis-situational-analysis-05-march-2024>
14. World Bank Group. Doing Business. Economy Rankings. Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/rankings>
15. World Bank Open Data. World Bank Group. URL: <https://data.worldbank.org>
16. Аванесова І. В. Інвестиційні стратегії ТНК в умовах глобалізації. Економічний простір. №23/1. 2019. С. 40-48
17. Бечко П. К. Основи оподаткування : навч. Посів, [для студ. Вищ. Навч. Закл.] К. : Центр учбової літератури, 2019. 168 с.
18. Бечко П. К., Бечко В. П., Лиса Н. В., Пташник С. А. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 79-83.
19. Бланк І. О., Гуляєва Н. М., Вавдійчик І. М. Інвестиційний менеджмент: підручник: у 3ч. Ч.3. Київ, 2023. С. 284.
20. Борисенко О. С. Місце податкової політики у системі державного регулювання економіки. Трансформація фінансових відносин. 2021. С. 332-333.
21. Бюджетний кодекс України (Закон України). № 2456-VI. (2022). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
22. Вавриньчук А. П. Реформування податкової системи в Україні: основні напрями та завдання. Реформування податкової системи: стратегічний поступ чи ручне управління? Науково-практичний семінар, 2022 р
23. Ванькович Д. В. Діагностування стану інвестиційного клімату в Україні: Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 1. С. 11–18
24. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козицька Н. О. Застосування податкових пріоритетів в управлінському обліку. Економічний простір. 2021. № 168. С. 125-131
25. Герзанич В. М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні. Ефективна економіка. 2020. С. 24-29.

26. Глуха Г. Я. Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання. Економічний нобелівський вісник. 2019. №1. С. 113-121
27. Греца В. Я. Модифікація податкової системи в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Том 2 № 78. С. 24-31.
28. Гриценко В. Інвестиційні інститути на міжнародному ринку фінансових послуг. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2021. С. 33-39
29. Гуренко Т. Облік оплати праці та трудові відносини у воєнний період. Економіка та суспільство. 2022
30. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua>
31. Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2023 р. МінФін URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/>
32. Задоя А.О. Міжнародна інвестиційна діяльність: навчальний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 122 с.
33. Іващенко А. І. Стратегія формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Часопис економічних реформ. 2019. С.11-27
34. Інвестиційний паспорт Запорізької області. Інвестиційний паспорт Запорізької області розроблено за сприяння проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади. URL: <http://pleddg.org.ua/wpcontent/uploads/2020/01/ZP-obl-investment-passport-ukr-2018.pdf>
35. Інвестиційний паспорт Івано-Франківської області. URL: <https://invest.if.gov.ua/offer/invest-passport>
36. Кербікова А. С., Письменна О. О., Гулик Т. В. Діагностика інвестиційної привабливості регіонів України. 2020. С. 10 – 15.
37. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори

38. Козаченко Ю. П. Механізм підвищення інвестиційної привабливості регіонів в умовах децентралізації управління. Держава та регіони. 2019. URL : http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2019/13.pdf
39. Крутик А. Б. Інвестиції та економічне зростання підприємства. Серія «Підручники для університетів. Спеціальна література»: Монографія. К.: Вид-во «Лань». 2021. С. 201
40. Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. №29. 93 – 97 с.
41. Майорова Т. В. Залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації. Вісник КНЕУ імені В. Гетьмана. 2021. № 1. 89-93 с.
42. Маркевич К. Хто і як інвестує в Україну. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iakinvestuie-v-ukrainu>
43. Мельник О. О. Інвестиційний клімат в Україні. Фінанси України. 2020. 36-41 с.
44. Мунька С. С. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України. Вісник Хмельницького національного університету. № 1. 2021.
45. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/uk/fdi-strategy>
46. Пирог О. В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2021. № 5. 15-19 с.
47. Поліванцев А. С. Вплив фіскальної політики на міжнародний торговельно-економічний обмін. Харків. Нац. Ун-т ім. В. Н. Каразіна. 2021. – 20 с.
48. Про державний бюджет України на 2021 рік (Закон України). № 1082-IX. (2020). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text>.
49. Про державний бюджет України на 2022 рік (Закон України). № 1928-IX. (2021). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text>
50. Програма ЄС «Горизонт Європа» 2021-2027. URL: <https://business.dia.gov.ua/horizon-europe>

51. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
52. Римарська Р. Ю. Збільшення надходжень до бюджету як чинник залучення іноземних інвестицій в Україну. Науковий журнал «Економіка України». 2019. 90-99 с.
53. Тесля С. М. Організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Формування ринкової економіки в Україні. 2020. 34-42 с.
54. Тесля С. М. Прямі іноземні інвестиції як економічна категорія, їх суть та класифікація. Науковий вісник НЛТУ України. 2020. 21-36 с.
55. Чудак Л. А. Ризик-орієнтована система податкового контролю. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. 196-208 с.
56. Шевченко Л. В. Фактори впливу на іноземне інвестування в економіку України: підходи до класифікації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна». 2021. Випуск 100. 57–65 с.
57. Шталь Т. В. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення. Бізнес Інформ. 2022. № 3. 122-125 с.

Додаток А

Таблиця А.1 Результати OLS регресії

OLS Regression Results			
Dep. Variable:	log_fdi	R-squared:	0,497
Model:	OLS	Adj. R-squared:	0,371
Method:	Least Squares	F-statistic:	16,21
Date:	Mon, 19 May 2025	Prob (F-statistic):	1,59E-41
Time:	00:33:17	Log-Likelihood:	-736,58
No. Observations:	216	AIC:	1561
Df Residuals:	172	BIC:	1710
Df Model:	43		
Covariance Type:	HAC		

	coef	std err	z	P> z	[0.025	0.975]
Intercept	-29.1217	26.285	-1.108	0.268	-80.639	22.396
C(year)[T.2016]	1.2561	1.612	0.779	0.436	-1.904	4.416
C(year)[T.2017]	1.0139	1.737	0.584	0.559	-2.391	4.419
C(year)[T.2018]	-5.0492	1.881	-2.685	0.007	-8.735	-1.363
C(year)[T.2019]	-1.2493	1.761	-0.709	0.478	-4.701	2.203
C(year)[T.2020]	-2.9132	1.752	-1.663	0.096	-6.347	0.521
C(country_code)[T.AUT]	-19.7202	3.719	-5.302	0.000	-27.010	-12.431
C(country_code)[T.BEL]	-17.4547	3.910	-4.464	0.000	-25.119	-9.790
C(country_code)[T.CAN]	1.2085	2.387	0.506	0.613	-3.470	5.887
C(country_code)[T.CHE]	6.1136	7.936	0.770	0.441	-9.440	21.668
C(country_code)[T.CHL]	1.6138	2.191	0.737	0.461	-2.680	5.907
C(country_code)[T.CZE]	4.6625	3.772	1.236	0.216	-2.731	12.056
C(country_code)[T.DEU]	4.9583	3.203	1.548	0.122	-1.319	11.236
C(country_code)[T.DNK]	0.5666	4.017	0.141	0.888	-7.307	8.440
C(country_code)[T.ESP]	11.3461	5.635	2.014	0.044	0.303	22.390
C(country_code)[T.EST]	-3.2683	4.296	-0.761	0.447	-11.688	5.152
C(country_code)[T.FIN]	-1.5034	5.601	-0.268	0.788	-12.482	9.475
C(country_code)[T.FRA]	5.7294	3.449	1.661	0.097	-1.030	12.489
C(country_code)[T.GBR]	7.4329	4.755	1.563	0.118	-1.887	16.753
C(country_code)[T.GRC]	4.3210	3.619	1.194	0.233	-2.773	11.415
C(country_code)[T.HUN]	-1.0018	8.351	-0.120	0.905	-17.370	15.366
C(country_code)[T.IRL]	11.3609	5.812	1.955	0.051	-0.031	22.753
C(country_code)[T.ISL]	-17.2343	4.144	-4.159	0.000	-25.357	-9.112
C(country_code)[T.ISR]	7.0747	4.513	1.568	0.117	-1.771	15.921
C(country_code)[T.ITA]	-6.7923	3.730	-1.821	0.069	-14.103	0.519
C(country_code)[T.JPN]	10.9549	14.093	0.777	0.437	-16.668	38.577
C(country_code)[T.KOR]	-2.4468	1.867	-1.310	0.190	-6.107	1.213
C(country_code)[T.LTU]	6.7999	4.974	1.367	0.172	-2.948	16.548

C(country_code)[T.LUX]	-3.0108	6.292	-0.479	0.632	-15.342	9.321
C(country_code)[T.LVA]	-4.8502	1.722	-2.817	0.005	-8.225	-1.475
C(country_code)[T.MEX]	6.4655	3.160	2.046	0.041	0.272	12.659
C(country_code)[T.NLD]	3.9031	9.826	0.397	0.691	-15.356	23.162
C(country_code)[T.NOR]	-2.6314	5.566	-0.473	0.636	-13.540	8.277
C(country_code)[T.NZL]	-3.5827	4.129	-0.868	0.386	-11.675	4.510
C(country_code)[T.POL]	6.9651	4.004	1.739	0.082	-0.883	14.813
C(country_code)[T.PRT]	7.9864	4.834	1.652	0.098	-1.487	17.460
C(country_code)[T.SVK]	-6.1444	3.366	-1.826	0.068	-12.741	0.452
C(country_code)[T.SVN]	-2.5748	1.960	-1.314	0.189	-6.416	1.267
C(country_code)[T.SWE]	-2.1955	3.655	-0.601	0.548	-9.359	4.968
C(country_code)[T.TUR]	3.2469	2.754	1.179	0.238	-2.151	8.645
C(country_code)[T.USA]	15.8260	2.906	5.446	0.000	10.131	21.521
lagged_rank	-0.3964	0.173	-2.287	0.022	-0.736	-0.057
log_tax_revenue	0.5329	0.657	0.811	0.417	-0.755	1.821
log_gdp_per_capita	2.1125	0.909	2.323	0.020	0.330	3.895

Omnibus:	13,948	Durbin-Watson:	1,936
Prob(Omnibus):	0,001	Jarque-Bera (JB):	22,498
Skew:	-0,374	Prob(JB):	0,000013
Kurtosis:	4,393	Cond. No.	2180

Джерело: побудовано авторами